

Sygn. akt I ACa 1657/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Marek Boniecki (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa E. G.

przeciwko A. O.

o wydanie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 1 grudnia 2014 r. sygn. akt I C 1864/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Regina Kurek SSA Anna Kowacz – Braun SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 1657/15

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 2 marca 2016 r.

Powódka E. G. wniosła o zobowiązanie pozwanej A. O. do wydania w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku obrazu autorstwa J. F. z zastrzeżeniem, że A. O. może zwolnić się z tego obowiązku poprzez zapłatę na jej rzecz kwoty 75.100 zł w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku. Ponadto powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwana A. O. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, podnosząc w szczególności zarzut, że obraz został już powódce zwrócony.

Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2014 roku Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo oraz odstąpił od obciążenia powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanej.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 18 listopada 2010 roku powódka przyniosła do galerii prowadzonej przez pozwaną obraz autorstwa J. F. celem dokonania jego ekspertyzy. B. O. ojciec pozwanej, który pomagał jej w prowadzeniu działalności, wręczył powódce stosowne pokwitowanie. B. O. pokazał obraz K. W., który stwierdził, że nie jest to oryginał. Pomiędzy 18 listopada a 24 listopada 2010 roku powódka odebrała obraz, jednak B. O. zapomniał pobrać od niej kwitu na potwierdzenie zwrotu obrazu. W dniu 13 listopada 2011 roku B. O. zmarł. E. G. z uwagi na koszty związane z leczeniem córki była w trudnej sytuacji finansowej – zadłużała się, wyjeżdżała za granicę w celach zarobkowych. Aż do 2012 roku nie skontaktowała się z pozwaną w sprawie obrazu. Na potrzeby działu spadku po B. O. została sporządzona lista obrazów wchodzących w skład masy spadkowej, wśród których nie było spornego obrazu J. F.. B. O. nie zostawił swojej córce żadnego polecenia odnośnie powyższego obrazu.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne. Wskazał, że wprowadzenie nie budzi wątpliwości legitymacja czynna powódki jako właścicielki obrazu, jednak w związku z ustaleniem, że obraz ten został jej zwrócony a pozwana nie jest już w jego władaniu, powództwo windykacyjne podlegało oddaleniu. Nie zostały spełnione wszystkie przesłanki dla skutecznego dochodzenia roszczenia z art. 222 § 1 k.c. Sąd Okręgowy zauważył, że skoro na pozwanej nie spoczywał obowiązek wydania obrazu nie można również uznać, by była ona zobowiązana do zapłaty kwoty pieniężnej zgłoszonej jako upoważnienie przemienne. W ocenie Sądu I instancji brak było podstaw do żądania równowartości obrazu czy to w oparciu o przepisy o czynach niedozwolonych czy bezpodstawnym wzbogaceniu. Niezależnie od powyższego powódka nie wykazała, by przedmiotowy obraz przedstawiał jakąkolwiek wartość. Sąd I instancji odstąpił od obciążenia powódki kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze jej szczególnie trudną sytuację osobistą i materialną.

Na skutek zażalenia pozwanej na zawarte w wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział I Cywilny postanowieniem z dnia 4 marca 2015 roku zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądził od powódki na rzecz pozwanej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł oraz koszty postępowania zażaleniowego w kwocie 336 zł.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uzupełnienie postępowania dowodowego poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości obrazu i zmianę wyroku poprzez zasądzenie na jej rzecz kwoty 75.100 zł z terminem zapłaty 14 dni od uprawomocnienia się wyroku.

Apelująca podniosła zarzut błędu w ustaleniach faktycznych poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że odebrała obraz od ojca pozwanej. W ocenie skarżącej nieuprawnione było w tym zakresie oparcie się na dowodach z zeznań L. O. i pozwanej jako bezpośrednio zainteresowanych wynikiem sprawy. Ponadto z zasad doświadczenia życiowego wynika, że B. O. nie był w stanie na 4 dni przed planowaną operacją zlecić wykonania ekspertyzy obrazu. Pozwana zarzuciła także, że Sąd nie wyjaśnił wszystkich okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez uchylenie pytań pełnomocnika powódki do świadka M. R., a także oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Ponadto zdaniem skarżącej Sąd nie rozpoznał istoty sprawy o zapłatę, ewentualnie nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie żądania alternatywnego na okoliczność wysokości szkody, przez co nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny sprawy w sposób prawidłowy, z poszanowaniem reguł wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c. Zaskarżone rozstrzygnięcie oparte zostało na logicznej i zgodnej z zasadami prawidłowego rozumowania ocenie zgromadzonego materiału dowodowego. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za własne.

Ocena dowodów należy do sądu orzekającego i nawet w sytuacji, w której z dowodu można było wywieść wnioski inne niż przyjęte przez Sąd nie dochodzi do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Ocena dowodów dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - wając ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010r., II UK 154/09, LEX nr 583803). Postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurystycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy.

Podniesiony przez skarżącą zarzut wadliwych ustaleń faktycznych stanowił jedynie polemikę z trafnymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji i jako taki nie mógł odnieść zamierzonego skutku. Okoliczność, że określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego, nie oznacza w żaden sposób naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd w sposób przekonujący wskazał przyczyny, dla których częściowo odmówił wiary zeznaniom powódki oraz świadka M. R., zaś oparł się na zeznaniach L. O., K. W. oraz pozwanej. Nie sposób podzielić zastrzeżeń skarżącej, iż wiarygodność zeznań L. O. podważa sam tylko fakt pozostawiania świadka w bliskiej relacji ze stroną postępowania, zaś zeznań pozwanej jej bezpośrednie zainteresowanie wynikiem sprawy, jakkolwiek oczywiście powyższe okoliczności Sąd dokonujący oceny dowodów musi mieć na uwadze. W szczególności Sąd Apelacyjny podziela ocenę Sądu Okręgowego, iż wiarygodności powódki przeczy zaniechanie wystąpienia przez nią o zwrot tak cennego według niej obrazu przez okres dwóch lat, w sytuacji gdy znajdowała się ona w tym czasie w trudnej sytuacji finansowej. Wbrew wywiadowi apelacji, Sąd ustalając fakt zwrotu obrazu, nie oparł się na domniemaniu faktycznym wynikającym z tak późnego wystąpienia o zwrot obrazu. Powyższa okoliczność stanowiła jedynie podstawę do odmowy wiarygodności zeznaniom powódki. Fakt zwrotu obrazu Sąd ustalił zaś w oparciu o zeznania świadków, w szczególności L. O.. Nie sposób również podzielić argumentu skarżącego, że nielogiczne i sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego było przyjęcie, że B. O. zapomniał odebrać od powódki pokwitowanie oraz że w ciągu 4 dni zdążył zlecić ekspertyzę obrazu. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, ojciec pozwanej był osobą zapobiegliwą, przed planowaną operacją pozostawił córcie wskazania co do prowadzenia działalności pod jego nieobecność. Trudno uznać za nieprawdopodobne, że chciał wykonać ciężące na nim zobowiązania przed pójściem do szpitala. Nie jest również sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego ustalenie, że zapomniał odebrać pokwitowanie od powódki mimo, że była to standardowo stosowana praktyka. Sytuacja taka może znajdować uzasadnienie zarówno w jego stanie zdrowia, wieku czy zwykłym roztargnieniu i nie jest niczym nadzwyczajnym i nieprawdopodobnym.

Pytania pełnomocnika powódki do świadka M. R. zostały uchylone w części, w której wykraczały poza tezy dowodowe oraz dotyczyły okoliczności nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. W konsekwencji zarzut skarżącego dotyczący tej kwestii nie zasługiwał na uwzględnienie.

Skarżąca zarzuciła ponadto, że Sąd Okręgowy niezasadnie oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości obrazu, a tym samym nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Przede wszystkim zauważyć trzeba, że możliwość przeprowadzenia takiego dowodu była co najmniej wątpliwa, a to z uwagi na fakt, że pozwana nie była w posiadaniu spornego obrazu. Niewątpliwie stanowiło to niezbędny warunek sporządzenia miarodajnej opinii, zwłaszcza w sytuacji, gdy sporny pomiędzy stronami pozostawał fakt, czy obraz ten stanowił oryginał, czy bezwartościową kopię. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że strona

powodowa nie sprostala obowiazkowi wykazania, ze pozwana faktycznie wladza rzecza powodki, co wykluczalo zasadnosc powodztwa windykacyjnego opartego o przepis art. 222 §1 k.c. Niezaleznie od powyższego przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego bylo zbędne, a to z uwagi na sposob sformulowania ządania pozwu (o czym niżej). Z analogicznych wzgledów nie mógł zostac uwzględniony wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego zlozony w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu skarżacej, ze Sąd Okręgowy nie rozpoznal istoty sprawy o zaplate. O uchybieniu tego rodzaju mozna mówic wówczas, gdy Sąd nie rozstrzygnal o meritum sporu o istocie sprawy, przykladowo niezasadnie uwzględniając zarzut braku legitymacji czynnej lub biernej, zarzut przedwczesnosci powodztwa, przedawnienia lub prekluzji dochodzonego roszczenia albo nie rozpatrzyl zarzutu pozwanego zmierzajacego do oddalenia powodztwa, np. zarzutu potrącenia, prawa zatrzymania, niewaznosci umowy z powodu ich przeoczenia lub błędnego przyjecia, ze zostaly one objęte prekluzja procesowa. Do nierozpoznania istoty sprawy nie dochodzi natomiast w razie nieuwzględnienia powodztwa (wniosku) z przyczyn merytorycznych, spowodowanych przyjeciem, chociazby na skutek błędnej oceny sądu, ze nie zostaly spełnione przesłanki zawarte w normie materialnoprawnej warunkujace udzielenie powodowi ochrony prawnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, Nr 12, poz. 483).

W poddanej kontroli instancyjnej sprawie Sąd I instancji rozpoznal zgłoszone przez powodke ządanie wydania rzeczy. Powodztwo zostalo sformulowane w ten sposob, ze powodka domagala sie wydania spornego obrazu, przy czym pozwana mogla sie zwolnic z tego obowiazku poprzez zaplate jego rownowartosci. Uprawnienie do zwolnienia sie od świadczenia poprzez spełnienie innego świadczenia (facultas alternativa) moze wynikać z ustawy, umowy lub jednostronnej czynnosci wierzyciela wyrazonej n.p. w pozwie. Uwzględnienie powodztwa z facultas alternativa nie stwarza po stronie wierzyciela prawa do domagania sie alternatywnie obu świadczeń, a jedynie skutkuje uprawnieniem dla dluznika do zwolnienia sie od świadczenia podstawowego poprzez spełnienie drugiego świadczenia. Skoro nie zostaly spełnione przesłanki roszczenia windykacyjnego, Sąd nie mógł orzekac w przedmiocie zasądzenia kwoty pienięznej odpowiadajacej wartosci obrazu. Odmienna sytuacja zachodzila by w przypadku powodztwa z ządaniem ewentualnym, o którym Sąd orzeka w sytuacji nieuwzględnienia roszczenia zgłoszonego w pierwszej kolejnosci. W konsekwencji zarzut nierozpoznania istoty sprawy nie zaslugival na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny zasadniczo podziela poczyniona przez Sąd Okręgowy ocene prawną. W ustalonym stanie faktycznym powodztwo windykacyjne nie moglo zostac uwzględnione. Jednoczesnie jednak zauwazyć nalezy, ze Sąd Okręgowy w sposob nieadekwatny do sposobu sformulowania powodztwa wskazal, ze na pozwanej nie ciązyl obowiazek zapłaty rownowartosci obrazu, czy to na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych czy bezpodstawnym wzbogaceniu. Takie rozważania bylyby aktualne jedynie w sytuacji zgłoszenia powodztwa z roszczeniem ewentualnym.

W apelacji skarżaca dokonala zmiany ządania pozwu w ten sposob, ze domagala sie zasądzenia na jej rzecz kwoty 75.100 zł. Taka zmiana powodztwa na etapie postępowania apelacyjnego byla niedopuszczalna. Stosownie do art. 383 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym nie mozna rozszerzyc ządania pozwu ani występowac z nowymi roszczeniami. Jednakze w razie zmiany okolicznosci mozna ządac zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartosci lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzajace sie mozna nadto rozszerzyc ządanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. W orzecznictwie i doktrynie konsekwentnie przyjmuje sie, ze zmiana okolicznosci, o której mowa w powyższym przepisie, musi nastapic po wydaniu zaskarzonego wyroku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 22 lipca 2009 r., I ACa 482/09; K. Piasecki, w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, Wyd. C.H. Beck, W-wa 2006, Wyd. 4, Tom I, str. 1382). W rozpoznawanej sprawie pozwana od samego poczatku postępowania ponosila, ze nie jest w posiadaniu spornego obrazu. Mimo tego powodka w toku postępowania pierszoinstancyjnego konsekwentnie podtrzymywala ządanie pozwu. Wobec niedopuszczalnosci zmiany powodztwa na obecnym etapie postępowania, ocenie Sądu Apelacyjnego podlegalo powodztwo w pierwotnym ksztalcie. Jak wskazano juz powyzej, uznanie za niezasadne roszczenia windykacyjnego czynilo niedopuszczalnym orzekanie o roszczeniu pienięznym, które zostalo zgłoszone jako facultas alternativa.

Z powyższych przyczyn apelacja jako bezzasadna zostala oddalona na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie pozwanej ograniczyły się do wynagrodzenia adwokata, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. nr 163 poz. 1348 ze zm.), mając na uwadze jego ostateczny wynik.

SSA Marek Boniecki SSA Anna Kowacz-Braun SSA Regina Kurek